

освіти

України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0527729-22#Text> (дата звернення: 03.10.2022).

3. Нова українська школа: poradnik dla vchytelja / Під заг. ред. Бібік Н. М. Київ : Плянди, 2017. 206 с.

4. Сухомлинський В.О. Сто порад учителеві. Київ: Радянська школа, 1988. 310 с.

УДК 371.315.6:51

Тетяна Ремех
м. Київ

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПІВ ПЕДАГОГІКИ ПАРТНЕРСТВА У НАВЧАННІ УЧНІВ ПРАВОЗНАВСТВА

Тези розкривають втілення педагогіки партнерства у навчанні учнів правознавства. Наголошено на ролі інтерактивних методів як засобу реалізації на практиці принципів педагогіки партнерства. Зауважено, що умовою ефективного навчання учнів на засадах педагогіки партнерства є систематичне застосування таких методів.

Ключові слова: педагогіка партнерства, навчання правознавства, інтерактивні методи.

Theses reveal the implementation of partnership pedagogy in the law education of students. The role of interactive methods as a means of implementing the principles of partnership pedagogy in practice is emphasized. It is noted that the systematic application of such methods is the important condition of the effective law education based on the principles of partnership pedagogy.

Keywords: partnership pedagogy, law education, interactive methods.

Перехід до Нової української школи (далі – НУШ), що нині відбувається на базовому рівні освіти, передбачає принципово нові

й підхід до організації освітнього процесу, визначення нових ролей його суб'єктів, утвердження нових соціальних цінностей. Дитиноцентризм як ключовий принцип сучасної школи визначає її місію – допомогти розкрити та розвинути здібності, таланти і можливості на основі партнерства всіх учасників освітнього процесу – вчителів, учнів, батьків. Можемо констатувати, що змінюється парадигми з «освіта = навчання» на парадигму

«освіта = становлення», що, своєю чергою, акумулює основні освітні завдання – становлення людини, її духовності та індивідуальності; самотворення та самоформування дитини; самооформлення в особистість.

Одним із дев'яти ключових компонентів формули НУШ є педагогіка, що ґрунтується на партнерстві між учнем, учителем і батьками [1]. Визначення сутності та принципів педагогіки партнерства, проблема втілення її ідей представлена у працях таких українських дослідників як Н. Бібік, Т. Кравчинська, О. Коханова, Л. Ніколенко, О. Пометун, М. Скиба, Т. Смагіна, Т. Федірчик, Н. Черв'якова та ін.

Пристанемо до думки, що суттю педагогіки партнерства є системна ціннісна взаємодія учнів, учителів, батьків, громадськості, ґрунтована на ефективній комунікації, горизонтальній моделі співпраці, взаємоповазі, взаєморозумінні, добровільності, відповідальності за результат при активному включенні всіх учасників, об'єднаних спільними цілями [2, с. 202]. Такий підхід до організації освітнього процесу передбачає демократичний спосіб взаємодії вчителя і учня безвідносно їхнього життєвого досвіду і знань, повагу до особистості, довіру, доброзичливе ставлення та взаємну вимогливість.

Партнерські стосунки складаються тоді, коли діти і дорослі об'єднані спільними поглядами, прагненнями, цілями. За педагогіки партнерства учень виступає добровільним і зацікавленим соратником, одностороннім, рівноправним учасником освітнього процесу, відповідального за його результат [3]. Відтак, упроваджуючи педагогіку партнерства в практичну площину, вчителю слід тримати в полі зору два основні, на нашу думку, моменти: 1) шкільне освітнє середовище є простором дитинства, побудованим на засадах рівності, діалогізму, співрозвитку, прийняття; 2) застосовувані в освітньому процесі методи й засоби мають уможлилювати виявлення ініціативи учнем та постійну його залученість до спільної діяльності. Для самореалізації всіх учнів важливо розуміти, що неповторною унікальністю є кожен учень. Відтак базовим принципом побудови освітнього середовища закладу має бути пріоритет вільного розвитку учня, головна мета якого полягає в розумінні кожної особистості та виявленні до неї поваги [4, с. 52].

Наголосимо, що педагогіка партнерства не може бути стилем викладання лиш окремого вчителя або групи вчителів освітнього закладу. Це має бути втілений на практиці

основоположний принцип побудови всього освітнього процесу в закладі. Тому важливим є впровадження цього підходу в навчання учнів усіх предметів, а також в організацію їхньої позакласної та позашкільної діяльності, що передбачає і взаємодію з шкільною та місцевою громадою.

Для конкретизації зазначеного вище розглянемо методи і способи, що дають змогу реалізувати один із принципів педагогіки партнерства – розподілене лідерство (проактивність, право вибору та відповідальність за нього, горизонтальність зв'язків) – у навчанні учнів предмета «Основи правознавства».

У педагогіці партнерства використовують різні форми й методи навчання: колективно-групову роботу, колективну творчу роботу, групову роботу (в мікрогрупах та змінних групах), ігрову діяльність. При цьому основним методом є навчальний діалог, адже будь-яка взаємодія і спільна діяльність потребує вміння вступити у діалог, домовитися [5].

Наші наукові розвідки та багаторічна практика викладання правознавства в закладах загальної середньої освіти підводять до висновку, що практичним втіленням підходу, заснованим на педагогіці партнерства, є систематичне застосування в освітньому процесі інтерактивних методів. Сутнісними характеристиками інтерактивного навчання визначаємо суб'єкт-суб'єктні (паритетні) відносини учнів і вчителя, багатосторонню комунікацію, постійну активність кожного учня, конструювання учнями знань, умінь і ставлень, використання самооцінки та зворотного зв'язку. Інтерактивне навчання, що характеризуємо як спів-навчання (колективне, кооперативне навчання, навчання у співпраці) [6, с. 26] потребує постійної активної взаємодії учнів та вчителя, міжособистісного спілкування для досягнення запланованого результату, панування атмосфери співробітництва та розподілення відповідальності [7, с. 15].

Серед інтерактивних методів навчання учнів основ правознавства назвемо групову роботу. Вона передбачає участь у колективній діяльності кожного учня колективно розподілену діяльність та колективно отриманий результат, що власне реалізує зазначений вище принцип педагогіки партнерства.

Групова робота зазвичай відбувається в малих групах (трійках), де учні колективно виконують спільне завдання за, як правило, розподіленими між собою ролями. Працюючи разом, учні додають / множать наявні в них знання й уміння, що призводить до зростання обсягу засвоюваного ними правового матеріалу, глибини його розуміння та осмислення, появи

нестандартних рішень. Наслідком такої роботи є підвищення результативності та продуктивності навчальної діяльності учнів.

Спектр видів навчальної діяльності учнів у малих групах на уроках предмета «Основи правознавства» доволі широкий. Це аналіз правових ситуацій, обговорення спірних (контroversійних) питань, розв'язування чи складання юридичних задач, ухвалення рішення певної правової проблеми, складання юридичного документу, проведення спрощених судових слухань, аналіз статей нормативно-правових документів тощо [6, с. 32-33].

Особливо наголосимо на важливості організації групової роботи для досягнення результату навчання учнів предмета з огляду на доволі складний для дев'ятикласників його зміст та обмежений часовий ресурс (1 година на тиждень, 35 годин за рік), адже кожний учень, докладаючи зусиль до виконання поставленого групі завдання, може скористатися результатом колективної роботи. Зауважимо також, що групова робота має застосовуватися систематично відповідно до мети і завдань уроку. Наші дослідження показали, що така робота ефективна за будь-якого типу уроку (вступний урок, урок опанування нових знань, урок узагальнення (тематичне оцінювання), практичне заняття) та у будь-якій його частині – вступній, основній чи підсумковій.

Отже, застосування методів інтерактивного навчання на уроках предмета «Основи правознавства» за атмосфери співробітництва й творчої взаємодії сприяє набуттю учнями правових знань, формуванню їхніх предметних умінь, виробленню оцінних суджень стосовно правових подій, явищ і процесів. У цьому генералізується призначення педагогіки партнерства – підтримка учнів, сприяння розвитку їхніх можливостей, задоволення їхніх інтелектуальних, емоційних і соціальних потреб.

Список використаних джерел

1. Концепція «Нова українська школа». URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення 01.10.2022).
2. Смагіна Т.М., Шунович О.М. Параметри та індикатори реалізації принципів педагогіки партнерства в освітньому процесі // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота». 2020, Випуск 1 (46). С. 201-207.
3. Кравчинська Т.С. Педагогіка партнерства – основні ідеї, принципи, сутність. Харківська академія неперервної освіти.

2017. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/707221/> (дата звернення 03.10.2022).

4. Федірчик Т., Дідух В., Педагогіка партнерства як чинник формування ефективної взаємодії учасників освітнього процесу в умовах Нової української школи // Гірська школа Українських Карпат. 2019, № 21. С. 50-54.

5. Кравчинська Т.С. Реалізація принципів педагогіки партнерства в умовах упровадження концепції «Нова українська школа» // Відкрита освіта: інноваційні технології та менеджмент. Вид-во Ін-ту обдарованої дитини НАПН України. 2018. С. 265-276. <https://lib.iitta.gov.ua/>

6. Ремех Т. О. Методика навчання учнів 9-го класу основ правознавства: методичний посібник. К. : ТОВ «КОНВІ ПРІНТ», 2018. 96 с.

7. Пометун О. І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: навч.-метод. посіб. / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко. К. : А.С.К., 2004. 192 с.

ДК 37.064.2:373.5]:78

Вікторія Сердюченко
м. Ізмаїл, Одеська обл.

НАВЧАЛЬНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО НА УРОКАХ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В ЗАКЛАДАХ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

У статті здійснено аналіз важливого аспекту педагогіки партнерства – навчального співробітництва на уроках музичного мистецтва в закладах середньої освіти, розглянуто форми взаємодії учнів та вчителя завдяки поліпшенню розуміння складних творів музичного простору, визначено деякі форми налагодження навчальної співпраці у парадигмі педагогіки партнерства.

Ключові слова: співпраця, навчальне співробітництво, музичне мистецтво.

The article analyzes an important aspect of partnership pedagogy - educational cooperation in musical art lessons in secondary education institutions, examines the forms of interaction between students and teachers due to the improvement of understanding of complex pieces of musical space, defines some forms of establishing educational cooperation in the paradigm of partnership pedagogy.

Key words: cooperation, educational cooperation, musical art.